

Врегулювання існуючих недоліків у вітчизняному законодавстві, в діяльності страховиків при виборі адекватної програми перестраховального захисту дозволить підвищити ефективність перестраховальних відносин з вітчизняними страховиками та іноземними партнерами.

Література

1. Підсумки діяльності страхового ринку України в 2006—2011 роках. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/734.html>
2. Закон України «Про страхування» (зі змінами) // www.rada.gov.ua / Законодавство України.
3. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
4. *Калмыкова О.А.* Перестрахование договоров страхования жизни. // Страхование дело. — 2004. — апрель, С. 32—34.
5. *Постникова И.* Тенденции развития перестраховочных рынков России и Украины в 2003—2011 годах. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.forINSURER.com>.
6. *Шумелда Я. П.* Страхування: Навчальний посібник. Видання друге, розширене. — К.: Міжнародна агенція «БІЗОН», 2007. — 384 с.

Статтю подано до редакції 10.10.2012 р.

УДК 368

Ткаченко К.В., аспірантка кафедри страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ЕКСПОРТУ ЗА ДОПОМОГОЮ СТРАХУВАННЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

АНОТАЦІЯ. У статті розглядається світовий досвід державної підтримки експорту за допомогою страхування та можливість його застосування в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: СОТ, страхова компанія, страхування експорту.

АННОТАЦИЯ. В статье рассматриваются мировой опыт государственной поддержки экспорта страхования и возможности его использования в Украине.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ВТО, страховая компания, страхование экспорта.

SUMMARY. The article considers the global state support of exports by insurance and the possibility of its use in Ukraine.

KEY WORDS: WTO, insurance company, export insurance.

Постановка проблеми. Стимулювання експорту є важливою частиною торговельної політики багатьох країн. Експорт готової продукції розглядається як основа економічного росту будь-якої країни, і уряди докладають значних зусиль для його стимулювання.

Однією з основних форм сприяння розвитку експорту є функціонування комплексної системи стимулювання експорту, що передбачає комплексне використання механізмів експортного кредитування й страхування експортних ризиків з підтримкою держави. У частині державної підтримки експорту за допомогою страхування Україна далеко відстає навіть як від країн Заходу, так і країн СНД (наприклад, Білорусь, Казахстан, Росія, Узбекистан). У нашій країні система страхування експорту фактично перебуває на початковому етапі свого становлення та потребує наукового обґрунтування.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Страхування експортних кредитів розглядаються небагатьма авторами. Йому присвячено праці Волосович С.В., Карякіна М.В., Клапківа М.С., Кредісова А.І., Пушкарьова В.І., Чернової Г.В. та інших. Віддаючи шану існуючим науковим дослідженням, слід зауважити, що страхування експортних кредитів є перспективним для подальших наукових пошуків.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження світового досвіду державної підтримки експорту за допомогою страхування.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні Україна є членом Світової організації торгівлі (СОТ), що, у свою чергу, вимагає у подальшому застосовувати механізми та процедури, які є офіційно визнаними цією організацією. Крім того, з набуттям Україною членства у СОТ гостро постає питання щодо необхідності скасування діючих пільг, які застосовуються для окремих галузей економіки, оскільки Україною в ході переговорного процесу щодо вступу до цієї організації було взято ряд зобов'язань, зокрема, в частині щодо незастосування пільг як засобу державної підтримки національного товаровиробника. При цьому єдиним офіційно визнаним СОТ і діючим механізмом державної підтримки експорту є страхування та кредитування експорту.

Відповідно до вимог СОТ форми державної підтримки експорту регулюються Угодою по субсидіях і компенсаційних мірах («SCM Agreement»). Зокрема, у ньому наводиться список експортних субсидій, що є забороненими. Країна—учасник СОТ, що вважає, що їхнє застосування іншою країною ущемляє її інтереси, може запровадити санкції СТО проти іншої країни, тобто ввести захисні заходи (компенсаційні мита). У число заборонених субсидій, відповідно до Угоди, попадає (за деякими виключеннями) така діяльність [1]:

- здійснення урядами (або спеціальними інститутами, контрольованими урядами) програм гарантування або страхування експортних кредитів, програм страхування або гарантування втрат від збільшення вартості експортних товарів у порівнянні з контрактними цінами або програм страхування або гарантування валютних ризиків з використанням ставок премій, недостатніх для покриття довгострокових операційних витрат і збитків по цих програмах;

- надання урядами (або контрольованими урядом інститутами) експортних кредитів по ставках нижче ринкової вартості залучення засобів.

Міжнародна практика свідчить, що державна підтримка експорту в країнах — членах ОЕСР через страхування експортних контрактів забезпечується в середньому близько 3 % обсягу щорічного експорту .

Система державної підтримки у вигляді страхування та кредитування експорту через експортно-кредитні агенства (ЕКА) є важливим чинником стимулювання експортної діяльності і діє у багатьох країнах світу [2, с. 61].

Перше офіційне експортно-кредитне агентство, британське ECGD (Департамент гарантування експортних кредитів), було засновано ще в 1919 році. До початку 1970-х років у більшості країн ОЕСР діяли власні ЕКА. В останні десятиліття офіційні експортні кредитні агентства були засновані в багатьох країнах, що розвиваються, як важливий інструмент просування експорту.

Через механізм ЕКА держава захищає і комерційні банки (найчастіше, це державні експортно імпорتنі банки), що беруть безпосередню участь у процесі кредитування експорту, полегшуючи, таким чином, доступ експортерів до фінансових ресурсів. Вигода для імпортерів при цьому також очевидна: завдяки наявності гарантій з боку ЕКА західні банки, які виступають з боку експортерів, фінансують покупців за нижчими ставками [3, с. 3].

Існують наступні інституціональні моделі ЕКА [4, с. 55]:

— департамент уряду або вид послуг, що надаються урядом. Серед країн ОЕСР тільки у Великобританії й Швейцарії функціонує такий організаційний варіант ЕКА. У деяких країнах, що розвиваються, послуги по експортному кредитуванню реалізуються через центральний банк або міністерства торгівлі або промисловості;

— корпорації або агентства, власником яких є держава. Найпоширеніше надання послуг експортного кредитування через незалежну установу, що належить державі. Однак і при цьому є різні інституціональні варіанти. Деякі агентства надають тільки страхування тільки кредити, інші ж поєднують надання обох видів послуг. В Азії в багатьох країнах діють окремі установи для здійснення прямого кредитування й страхування (наприклад, у Китаї, Індії, Індонезії, Японії, Кореї й ін.);

— приватна компанія як агент. У деяких країнах уряд укладає угоду з приватним страховиком, який проводить первісний аналіз ризиків і пропонує уряду ті або інші стратегії.

Ринок приватного експортного страхування є дуже вузьким, можна сказати, природно монополізованим, адже лідерами є страхові компанії так званої «великої трійки», до якої входять групи компаній Euler Hermes (34,9 % світового ринку), Atradius (24,8 %), COFACE (17,9 %). Кожна із груп об'єднує велику кількість страхових компаній світу, що обумовлює статус міжнародних страхових груп. У докризовий період страхування експорту здійснювала низка передових універсальних страхових компаній, проте на даний час вони «здали» свої позиції у даній галузі [4, с. 12].

З іноземного досвіду слід зазначити, що компанії зі страхування експорту, які знаходяться в частковій чи повній приватній власності, несуть відповідальність власними коштами тільки за страхування короткострокових комерційних ризиків (рідше середньострокових). Жодна з них не здійснює страхування політичних і довгострокових комерційних ризиків за власний рахунок. Ці ризики страхуються за рахунок спеціально створених бюджетних чи позабюджетних фондів, а установи виступають в ролі адміністратора страхування від імені держави [3, с. 3].

Традиційно ЕКА виступають в ролі страховиків вищого рівня, оскільки працюють з ризиками, які приватні страховики покривати відмовляються. До таких відносять комерційні та політичні ризики.

До комерційних ризиків відносяться ризики, пов'язані з негативним фінансовим станом компанії-партнера (неплатоспроможність, банкрутство, неможливість виконання прийнятих на себе грошових зобов'язань за контрактом) або ж тривалий дефолт.

Політичні ризики включають у себе загальні політичні ризики (війна, інші збройні конфлікти, революція, громадські заворушення, націоналізація, експропріація або інші події, результати яких прирівнюються до експропріації), ризики конвертації і валютні ризики (неможливість конвертувати депоновану в іноземній валюті суму з причин коливання обмінного курсу в результаті законодавчих дій влади), втрата права отримання платежу через оголошення договору недійсним з політичних причин, втрата товарів перед моментом передачі іноземному покупцеві (включаючи через певні політичні проблеми).

Таким чином, практично в кожній розвинутій країні світу функціонує механізм державної фінансової підтримки експортної діяльності, який є найважливішою складовою національної системи стимулювання експорту (включає також організаційні, адміністративні, інформаційно-консультаційні та інші заходи державної підтримки).

Фінансова підтримка експорту — одне з пріоритетних напрямків політики уряду щодо забезпечення високої конкурентоспроможності національних компаній на світовому ринку, що дозволяє їм досягати успіху в гострій конкурентній боротьбі і отримувати вигідні замовлення. Ця підтримка сприяє розширенню та підвищенню стійкості зовнішньоторговельних потоків, що грають зростаючу роль у сучасному економічному розвитку [6, с. 19].

Одним з головних її видів виступає фінансова підтримка у формі страхування експортних кредитів, що дозволяє захистити експортерів від ризиків, що виникають при експортному кредитуванні.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз свідчить про важливість заходів з боку держави щодо запровадження в Україні підтримки експорту за допомогою страхування. Вони сприяють диверсифікованості економіки нашої країни й підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках, наближають інституціональну організацію зовнішньоторговельної діяльності до міжнародних стандартів і характеризуються високими показниками очікуваної ефективності.

Література

1. Гаврилов Н., Беляков И. Государственная поддержка промышленного экспорта в России // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://institutions.com/industry/615-gosudarstvennaya-podderzhka-exporta.html>
2. Карякин М. Страхование политических рисков внешнеторговых операций и международный инвестиций (вопросы теории и методологии). — М.: Арвуар консалтинг, 2002. — 144 с.
3. Барабаш К.С. Экспортні кредитні агентства: відношення до України // IBCONTACTS OBSERVER. — 2011. — №1. — С. 3-4.
4. Wang J.Y., Mansila M., Kikuchi Y., Choudhury S. Officially Supported Export Credits in a Changing World / IMF. June 2005.
5. Дорофеев О. Договір дорожче грошей // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ibcontacts.com.ua/dogovor_dorozhche_hroshey/
6. Шеколинский Н.Н. Экспортные кредитные агентства как механизм государственной финансовой поддержки экспорта : диссертация кандидата экономических наук : 08.00.14. — М., 2006.

Статтю подано до редакції 08.10.2012 р.

УДК 368

Чаплигін К.М., здобувач кафедри макроекономіки та державного управління,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
заступник начальника другого інспекційного відділу
на ринку страхування департаменту страхового регулювання та нагляду Нацкомфінпослуг

НОВАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто новації державного регулювання ринку фінансових послуг України, проаналізовано їх законодавчо-нормативне забезпечення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: державне регулювання, ринок фінансових послуг, нормативно-правове забезпечення, заходи впливу.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены новации государственного регулирования рынка финансовых услуг Украины; проанализированы законодательное и нормативно-правовое обеспечение.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: государственное регулирование, рынок финансовых услуг, нормативно-правовое обеспечение, меры воздействия.